

Záhadný Kaspar Hauser

Tajuplné okolnosti obklopujúce život a smrť Kaspara Hausera dodnes vyvolávajú otázky. Aj keď bolo o ňom napísaných viac ako 3000 kníh a 14 000 článkov, riešenie je stále v nedohľadne, podobne ako to bolo aj predtým. Britský autor Terry Boardman vo svojej knihe „Záhadný Kaspar Hauser“ pre našich čitateľov práve sprístupnenej edičným zámerom vydavateľstva Grada podniká historický výskum otázky položenej zakladateľom antropozofie Rudolfom Steinerom a usiluje sa o jej netradičné zodpovedanie z hľadiska jeho duchovného pôvodu: „Život Kaspara Hausera je dojemný víťazstvom ľudského ducha nad silami temnoty a nepriateľstvom, dôležitým pre dejiny a súčasnosť.“

Z pohľadu dlhodobého bádateľa antropozofickej duchovnej vedy sa autor originálne vyjadruje k historickým i súčasným kultúrnym, duchovným, politickým a spoločenským problémom sveta.

Tajomný hosť v Norimbergu

Na svätodušnú nedeľu v roku 1828 sa na norimberskom rínku ocitol zmätený chlapec, ktorý nedokázal hovoriť, ale v ruke držal obálku adresovanú „kapitánovi štvrtej eskadrony zo šiesteho regimentu kavalérie.“ Chlapca dovedli na danú adresu, kde zjedol chlieb a napil sa vody, ale ponúknuté mäso s pivom s nevôľou odmietol. V obálke boli nájdené dva listy napísané jednou rukou. V jednom z nich stálo, že sa chlapec narodil vojakovi tohto regimentu 30. apríla 1812. V tom druhom (celkom iste od človeka, ktorý sa o dieťa staral od októbra 1812) sa bolo možné dočítať, že chlapec strávil dovtedajší život mimo vonkajšieho sveta, o ktorom nevie vôbec nič. Tomu nasvedčovalo aj jeho podivné správanie: keď ho vydali polícii, sedel celé hodiny bez pohybu a v mlčaní v tmavej celi. Lekár pritom nezistil žiadnu diagnózu slabomyseľnosti, iba to, že „mu bolo násilím zabránené v akomkoľvek osobnom alebo spoločenskom rozvoji“. Dali mu pero a papier, pričom napísal slovo „Kaspar Hauser“ ako svoje meno. Tým prepukla senzácia – celé davu ľudí sa zhromažďovali, aby ho videli jesť, spať a učiť sa nové slová. Magistrát vydal správu, v ktorej chlapec popisoval, ako vyrastal v „diere, kde nepočul žiaden zvuk a nevidel denné svetlo“. Dostával chlieb a vodu, prezliekali ho keď spal, ale nikdy nevidel svojho väzňateľa. Napriek tomu nebol nikdy s drevenými koníkmi a niekoľkými mašľami na hranie nešťastný, až kým sa jedného dňa neocitol uprostred Norimbergu s listami v ruke ...

Vyšetrovanie chlapcovej totožnosti k ničomu nevedlo. Profesor George Friedrich Daumer si ho vzal do opatery a študoval ako exemplárny prípad tzv. divého dieťaťa. Chlapec videl potme, neznášal jasné svetlo a mal tak vyvinutý čuch, že dokázal aj poslepiečky rozpoznať strom podľa vône a ako aj jednotlivých ľudí navzájom. Nerozoznával živé a neživé, takže napríklad tikajúce hodiny či korpus Krista na kríži považoval za živé. Takmer fotografická pamäť mu pomohla naučiť sa čítať, písať a

kresliť. Nešlo o žiadneho prostáčka, nepotvrdila sa však ani špekulácia, že môže ísť o odvrhnutého syna niektorého z miestnych šľachtických rodov. V roku 1829 vyšla jeho prvá biografica, tá však neprinesla nič nové, čo by sa dovedy nevedelo. 7. októbra bol zranený neznámym útočníkom a lord Stanhope, jeho anglický opatrovník ho odovzdal do starostlivosti doktorovi Meyerovi z Ansbachu. 14. decembra 1833 bol Kaspar Hauser smrteľne zasiahnutý dýkou anonymného atentátnika – vysokým mužom s tmavými bokombradami a dlhom, čiernom kabáte. Na mieste útoku bol objavený úplne nezmyselný odkaz. Kaspar Hauser so zranením bojoval tri dni a nakoniec mu 17. decembra 1833 podľahol. Hoci za vypátranie páchatela bola vypísaná štedrá odmena, jeho identita nebola nikdy zistená. Tak bol záhadný mladík pochovaný pod náhrobným kameňom s nápisom: „Tu odpočíva Kaspar Hauser, hádanka svojej doby. Miesto narodenia je neznáme a smrť tajuplná.“

Viac otázok ako odpovedí

Oficiálna, na fakty skúpa biografica vzbudzuje väčšie množstvo otázok ako poskytuje odpovedí: Kto bol tajomným mladíkom, ktorý trávil celé detstvo v izolácii? Prečo ho držali v zajatí a odkiaľ prišiel?

„Niektorí ľudia by boli radšej, keby Kaspar Hauser zostal tajomstvom“, píše Terry Boardman. „Uvítali by, keby pravda o ňom nebola pochopená a on zostal príkladom divého dieťaťa a psychologickou podivnosťou.“ V tomto zmysle Hauser svoje meno „prepožičal“ modernej psychológii na označenie nedostatočného vývinu reči, a tak sa stal symbolom krajnej sociálnej izolácie bez akýchkoľvek spoločenských kontaktov následkom týrania a zanedbávania. V tomto zmysle natočil jeho životný príbeh aj režisér Werner Herzog vo filme „The Enigma of Kaspar Hauser“, ktorý ho zobrazuje ako strateného a nevinného človeka zneužitého krutým svetom: „Nakoniec sa všetky pokusy o jeho civilizovanie neukážu ničím iným ako prostým zdrvením ľudského ducha a Kaspar Hauser sa uchýli do útočiska svojho lôžka, blúzniaci a vracajúci sa ku svojej prvotnej duši, stratený v snoch – ako zničený človek.“ Na rozdiel od citovaného filmového publicistu sa autor knihy snaží rúško tohto tajomstva poodhaliť, keďže je presvedčený, že príbeh Kaspara Hausera má kľúčový význam pre modernú dobu a priam čaká na to, aby bol pochopený a vysvetlený ostatným: „Práve touto otázkou by som sa chcel zaoberať vo svojom príspevku na tému Kaspara Hausera“, presvedča Terry Boardman. „Vzhľadom k tomu, že nie som jasnovidec, rád by som to uskutočnil so zameraním pohľadu na určité javy v priestore a čase jeho pozemského života a pokúsil sa nahliadnuť, či nám neposkytnú vodítko týkajúce sa jeho duchovného pôvodu.“

Britský autor sa teda neobmedzuje iba na platformu čistej historickej vedy. Od prvých stránok je zrejmé, že vo svojich predpokladoch, úvahách a záveroch vychádza z antropozofickej filozofie Rudolfa Steinera (1861-1925). Jeho objavenie sa v európskej histórii nepovažuje za náhodné, keď píše o dobe, kedy prišiel na svet: „Kaspar Hauser sa narodil do rozhodujúceho obdobia svetových dejín, v ktorom sa pripravovalo 20. a 21. storočie: Francúzska revolúcia s rozličnými, väčšinou žalostnými účinkami na spoločenský vývoj, Napoleonova kométa, objavenie elektriny a Uránu, búrlivý rozvoj priemyselnej revolúcie, zrod nemeckých romantikov a národnostných hnutí, nástup titanov Ameriky a Ruska na svetovú scénu, Beethovenova hudba zaznievajúca zo strednej Európy, tragické zasvätenie Číny do moderného sveta Britániou so začiatkom moderného medzinárodného obchodu s drogami a začiatkom konca otroctva.“

Nie, objavenie sa Kaspara Hausera nebolo vôbec náhodné, ako by sa na prvý pohľad zdalo.

Nie z tohto sveta

„Kaspar Hauser nebol z tohto sveta. Bol k nám privedený, ale pochádzal z inej planéty, možno z iného vesmíru.“ Toto nenapísal žiaden z moderných spisovateľov science-fiction, ale – ako pripomína Jacques Bergier v knihe „Mimozemšťania v dejinách“ – človek, ktorý jeho podivuhodné osudy sledoval veľmi zblízka: Hegelov stúpenec, nemecký filozof Ludwig Feuerbach (1804-1872): „Ten istý Feuerbach, s ktorým tak energicky diskutovali Marx a Engels a ktorý bol protivníkom ich formátu.“

Boardmanove podanie vo svojej atraktivite v ničom nezaostáva za vysvetlením významného francúzskeho vedca, nositeľa Nobelovej ceny a spoluautora slávneho „Úsvitu kúzelníkov“, keď vychádza z rovnakej úvahy: „Zaujímavosť prípadu Kaspar Hauser spočíva predovšetkým v tom, že bol veľmi starostlivo obmedzený na čiste romantickú hypotézu o dieťati z dobrej rodiny, ktoré ukradli pri komplete proti príslušnej dynastii, prípadne hypotézu o ľavobočkovi šľachtického pôvodu, ktorý musel byť ukrytý, aby sa na neho neprišlo. Raz a navždy budeme bezpochyby musieť tento druh hypotéz, ktoré nikdy nebolo možné potvrdiť, zavrhnúť, znovu zvážiť fakty, tak ako sú zaznamenané v nespočetných štúdiách a pripustiť pravdepodobnosť tých najfantastickejších predpokladov“.

Vysvetlenie, ktoré Terry Boardman ponúka je prekvapujúce, napriek tomu, že za fenoménom záhadného mladíka už tušíme osobnosť spoza nášho sveta. Ale zatiaľčo netradiční bádatelia histórie hovoria o hosťovi z inej dimenzie alebo času, autor knihy „Záhadný Kaspar Hauser“ používa jazyk metafyziky. Kaspar Hauser v jeho výklade vstupuje ako „dieťa Európy“ do siločiar našej západnej kultúry. S terminológiou antropozofie sa tak k čitateľom tejto knihy dostáva pozoruhodná koncepcia duchovných dejín Európy stavajúca na postulátoch imaginatívneho mysliteľa z Goetheana.

Boardman, Terry: Záhadný Kaspar Hauser, Grada publishing, Praha 2009, 160 s.